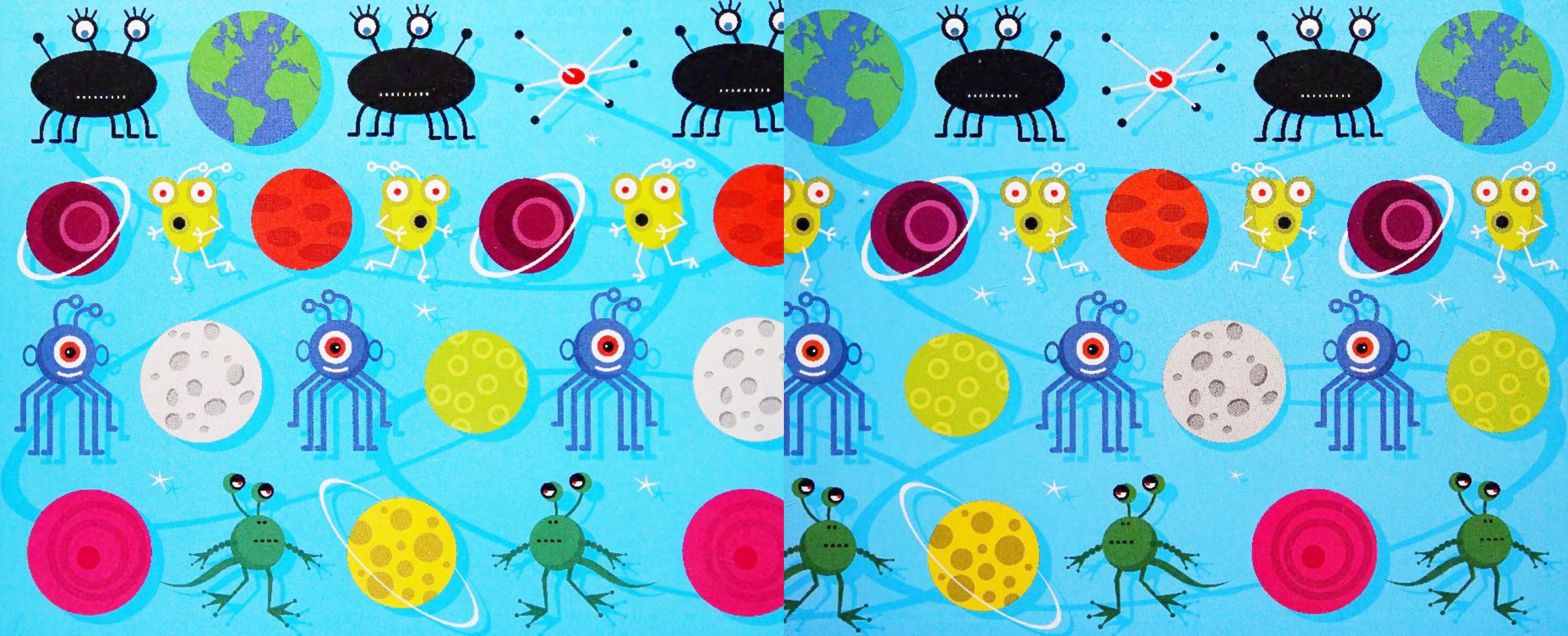
अंतरिक्षाच्या बाहेर जीवन आहे का?

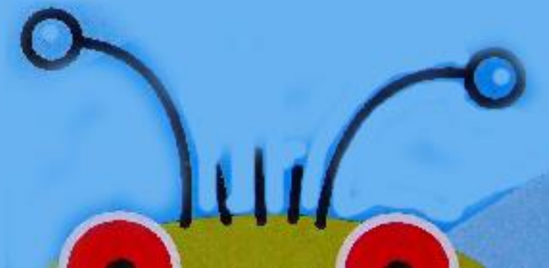
फ्रँकलिन ब्रैनली
चित्र: एडवर्ड मिलर
मराठी: अश्विनी बर्वे

अंतरिक्षाच्या बाहेर जीवन आहे का?

फ्रैंकलिन ब्रैनली
चित्र: एडवर्ड मिलर

मराठी: अश्विनी बर्वे

अंतरिक्षाच्या बाहेर जीवन आहे का?

अस्वल आणि पक्षी, कीटक आणि बेडूक, झाडे, फुले, लोक आणि इतर अनेक गोष्टी पृथ्वी ग्रहावर आढळतात.ते इतर कोणत्या ग्रहावर आढळतात का? चंद्रावर वनस्पती आणि प्राणी आढळते का? या साऱ्या गोष्टी मंगळ किंवा गुरू किंवा इतर कोणत्याही ग्रहावर आढळतात का? किंवा या गोष्टी ताऱ्यांमध्ये दूरवर आढळतात? बऱ्याच काळापासून, लोकांना या सर्व गोष्टींबद्दल आश्चर्य वाटत आहे. कदाचित तुम्हीही याबाबत विचार केला असेल.

शंभरहून अधिक वर्षांपूर्वी चंद्रावर वनस्पती आणि प्राणी आढळल्याची बातमी एका वर्तमानपत्राने प्रसिद्ध केली होती. एक खगोलशास्त्रज्ञाने त्यांना एका मोठ्या, नवीन दुर्बिणीद्वारे पाहिले होते. वृत्तपत्रात म्हटले आहे की चंद्रावर झाडे होती आणि तेथे मोठे खरबूज वाढले. लहान म्हशींसारखे दिसणारे प्राणी त्या झाडाखाली चरायचे. अस्वलासारखे दिसणारे प्राणी त्यांच्या मागच्या पायावर चालत होते.

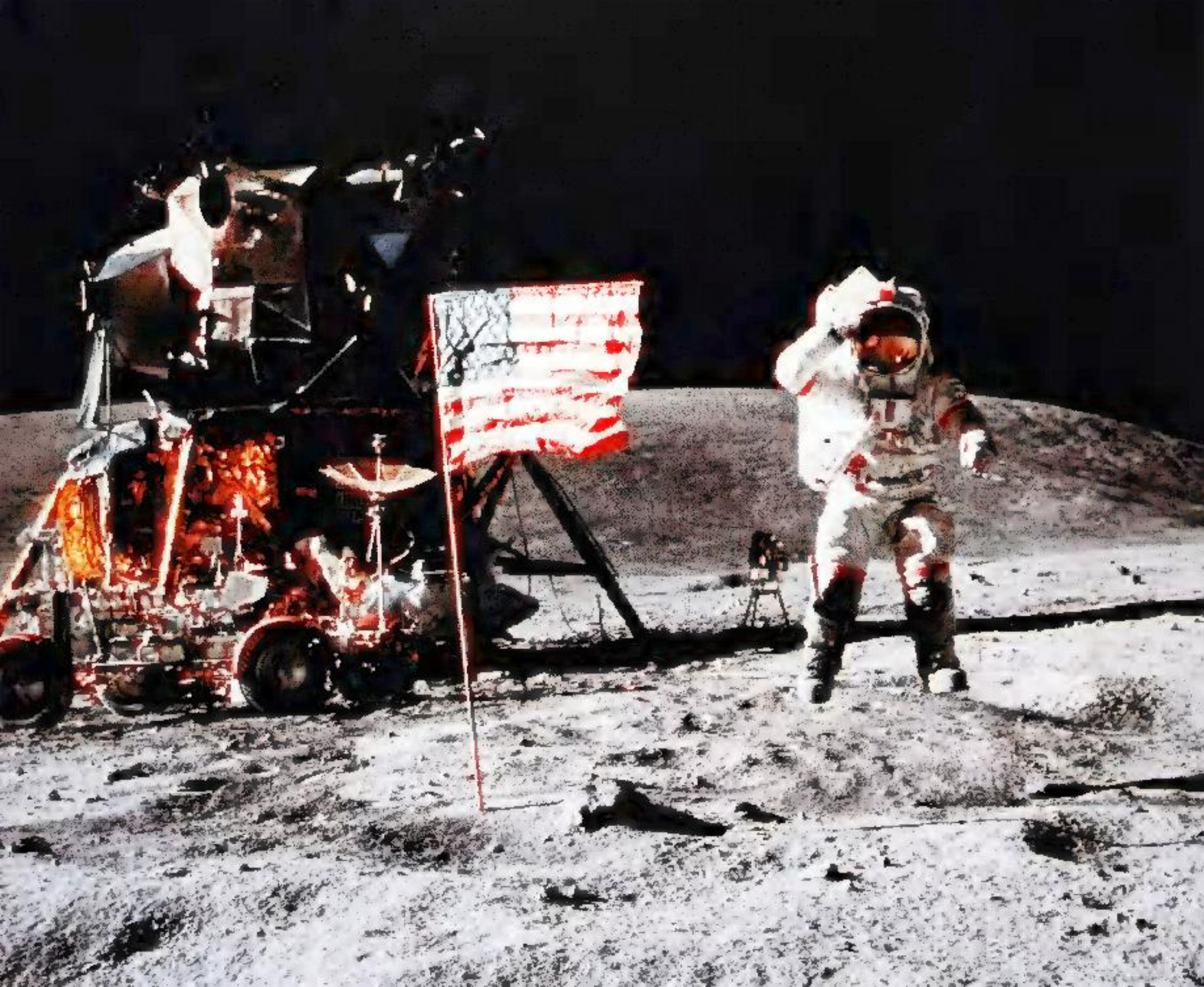

चंद्रावर माणसंही होती. त्याच्या अंगभर केस होते आणि त्याला पंखही होते. चंद्रावर राहणारे लोक मैत्रीपूर्ण होते असे या कथेत सांगण्यात आले होते. त्यातील काही जण तलावाजवळ बसून एकमेकांना खरबूज खाऊ घालत होते. कथा खरी नव्हती. परंतु, चंद्रावर राहणाऱ्या या प्राण्यांवर लोकांचा बराच काळ विश्वास होता.

लोकांनी रेडीओवरून सांगितलेल्या कहाणीवर पण विश्वास ठेवला होता, त्यात म्हटले होते की मंगळावरून लोक पृथ्वीवर उतरले होते. मंगळावरच्या लोकांचे डोके मोठे आणि शरीर लहान होते. ते मंगळयानाने पृथ्वीवर आले. ते मिळून मिसळून वागणारे नव्हते. एकदा ते उतरले आणि मग ते सगळीकडे पसरले आणि त्यांनी शहरातल्या आणि खेड्यांतल्या लोकांवर हल्ले केले.

१९६० पर्यंत, फक्त काही लोकांचा असा विश्वास होता की लोक मंगळावर किंवा चंद्रावर राहू शकतात. पण १९६९ मध्ये चंद्रावर कोणत्याही प्रकारचे जीवसृष्टी नाही हे सर्वांनाच ठाऊक होते. हे ते वर्ष होते जेव्हा नील आर्मस्ट्राँग आणि एडविन आल्ड्रिन चंद्रावर उतरले आणि त्या भूमीवर चालले.

त्यांच्यानंतर इतर अनेक अंतराळवीरही चंद्रावर गेले. त्यांनी तेथे सर्वत्र पाहिले परंतु अंतराळवीरांना जिवंत असे काहीही सापडले नाही. त्यांना तेथे वनस्पती किंवा प्राणी यांचे कोणतेही चिन्ह आढळले नाही. चंद्र हे मृत जग होते आणि ते नेहमीच असेच होते.

पण, लोक म्हणाले, याचा अर्थ असा नाही की आपल्या सूर्यमालेत इतरत्र जीवन नसेल. मंगळ हा अनेक प्रकारे पृथ्वीसारखाच आहे. कदाचित तिथे वनस्पती असतील, कदाचित प्राणीही असतील - जरी तिथले प्राणी मोठ्या डोक्याच्या मंगळासारखे दिसतील अशी कोणालाच अपेक्षा नव्हती.

.

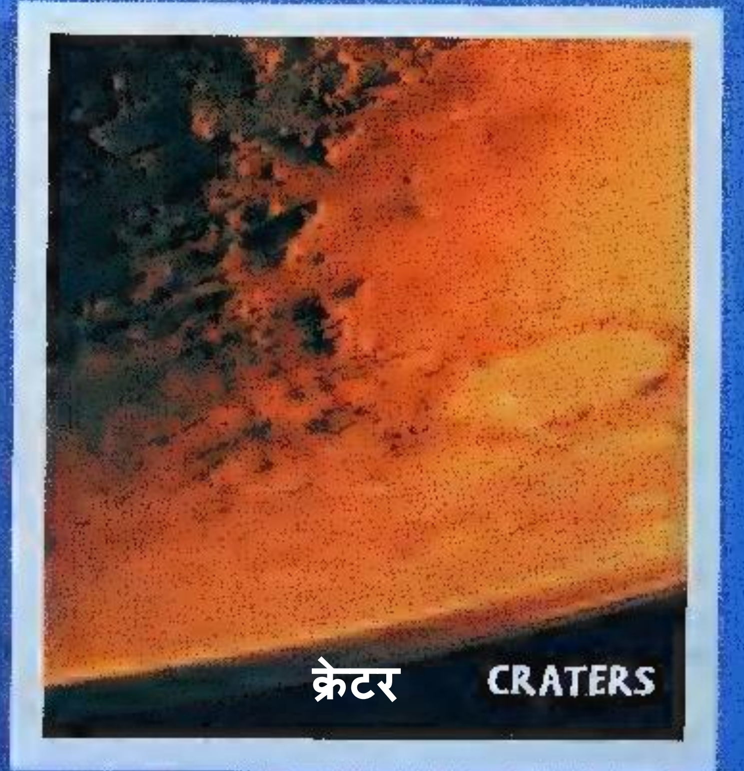
मंगळावरच्या चित्रांवरून असे वाटत होते की जिथे एकेकाळी पाणी वाहत होते. जिथे पाणी होते तिथे वनस्पती आणि प्राणी देखील असू शकतात. मंगळावर वनस्पती आणि प्राणी कधी राहत असतील का? की ते अजून तिथे आहेत का? हे शोधण्यासाठी मंगळावर यान पाठवून तिथली छायाचित्रे काढण्यात आली. मंगळाच्या मातीची चाचणी घेण्यात आली. छायाचित्रांमध्ये कोणतीही वनस्पती किंवा प्राणी दिसत नव्हते. तिथल्या मातीतही जीवसृष्टीच्या खुणा दिसल्या नाहीत.

ON MARS: मंगळावर

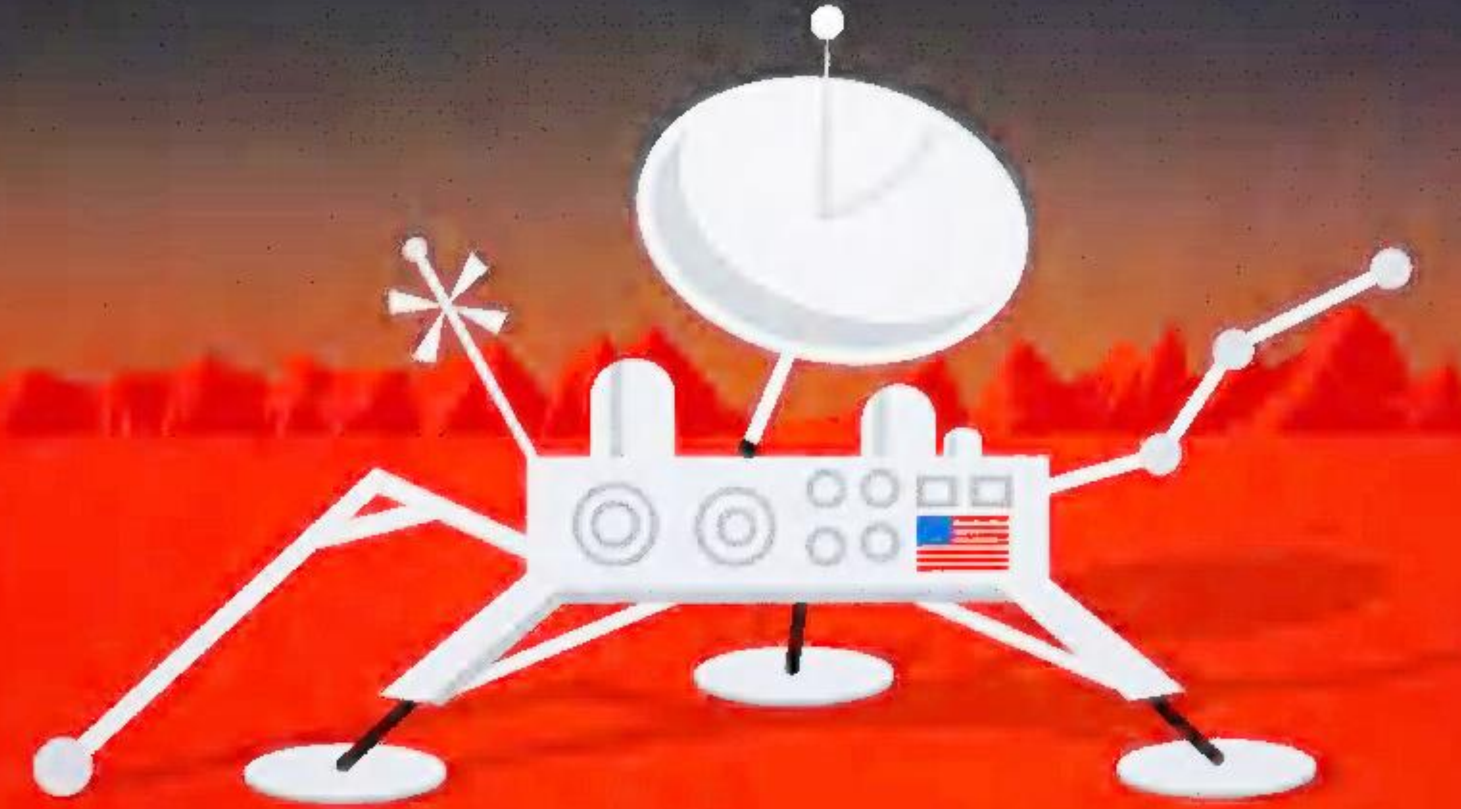

पण इतर ग्रहांचे काय? कदाचित शुक्रावर जीवन आहे? किंवा कदाचित बुध वर वनस्पती आणि प्राणी आहेत? बुध ग्रह जवळून पाहण्यासाठी एक यान पाठवण्यात आले. त्याने काढलेले चित्र येथे आहे. बुध ग्रहावर अशी एकही जागा दिसत नाही जिथे वनस्पती किंवा प्राणी जगू शकतील. बुध देखील चंद्राच्या मृत जगासारखा दिसतो. तसेच, बुध खूप गरम आहे, इतका गरम आहे की तेथे काहीही टिकू शकत नाही.

तपासासाठी शुक्रावरही प्रोब पाठवण्यात आले होते. शुक्रावर इतकी गरमी होती की ते तेथे उतरताच प्रोबचे काही भाग वितळले. त्या ग्रहाभोवती विषारी वायू देखील आहेत. शुक्रावर जीवन असण्याचे कोणतेही चिन्हे आढळलेली नाहीत.

आता आपल्या सौरमालेतील इतर कोणत्याही ग्रहावर जीवसृष्टी असण्याची कोणतीही आशा नाही.

सूर्य
SUN
Mercury
बुध
Venus
शुक्र
Earth
पृथ्वी
Ma
मंगल
Jupiter
बृहस्पति
Saturn
शनि
Uranus
यूरेनस
Neptune
नेपच्यून
Pluto
प्लूटो

गुरू, शनि, युरेनस आणि नेपच्यून हे वायूंनी बनलेले आहेत. हे सर्व ग्रह अतिशय थंड आहेत. ते पृथ्वीवरील इतर ठिकाणांपेक्षा जास्त थंड आहेत. आणि लहान प्लुटोवरही तेच आहे.आपल्या सूर्यमालेत, पृथ्वी हा एकमेव ग्रह आहे जिथे आपल्याला निश्चितपणे माहित आहे की जीवन अस्तित्वात आहे आणि भरभराट होत आहे.

पण आपल्या सौरमालेच्या पलीकडे अब्जावधी तारे आहेत. त्यांच्यावर जीवन? यापैकी काही ताऱ्यांभोवतीही ग्रह असतात, ज्याप्रमाणे आपली पृथ्वी सूर्याभोवती फिरते. त्यापैकी काहींवर वनस्पती आणि प्राणी असू शकतात का? आपल्याला निश्चितपणे माहित नाही कारण आपण ते ग्रह चांगले पाहिलेले नाहीत.

जर प्राणी दूरच्या जगावर राहत असतील तर ते पृथ्वीवरील वनस्पती आणि प्राण्यांपेक्षा बरेच वेगळे दिसू शकतात. मंगळाच्या रहिवाशांप्रमाणे त्यांचे शरीर लहान आणि मोठे डोके असू शकते. त्यांचे पंख आणि केसाळ शरीर चंद्राच्या लोकांसारखे असू शकते. त्यांना लहान हात आणि हात असू शकतात. ते चारही पायांवर चालू शकतात - किंवा ते आपल्या कल्पनेपेक्षा अगदी वेगळे दिसू शकतात. त्याच्याबद्दल कोणाला माहिती नाही का?

आपल्या सौरमालेच्या पलीकडेही ग्रह असू शकतात यावर विश्वास ठेवणे मूर्खपणाचे आहे असे काही लोकांना वाटते. पण अनेक ग्रहांचा शोध लागला आहे. लोक असेही म्हणतात की त्यांच्यावर जीव असेल यावर विश्वास ठेवणे मूर्खपणाचे आहे. पण मला असे वाटत नाही.असे दिसते की कोट्यवधी ताऱ्यांमध्ये कुठेतरी, वनस्पती आणि प्राणी इतर कोणत्यातरी जगात राहत असावेत. हे शक्य आहे की त्या प्राण्यांना आपल्या माहितीपेक्षा जास्त किंवा जास्त माहिती आहे.
हे शक्य आहे की ते पृथ्वीवरील लोकांपेक्षा खूप हुशार आहेत.कदाचित एक दिवस आपण त्याच्याशी बोलू शकू.

आजपासून अनेक वर्षांनी, आपण त्या दूरच्या ग्रहांवर प्रवास करू शकू आणि त्यावर उतरू शकू. मलाही तसंच वाटतं. तुम्हाला काय वाटत?

अंतरिक्षामधल्या जीवनाबद्दल अधिक जाऊन घ्या.

♦ आकाशगंगेतील ग्रहांवर जीवनाचा शोध घेत असताना तुम्ही परिधान कराल असा स्पेस सूट चित्रित करा. लक्षात ठेवा की मग तुम्ही पृथ्वीवर नसाल, जिथे तुम्हाला जगण्यासाठी सर्व काही उपलब्ध असेल. स्पेस सूट तुम्हाला हवा, अन्न, पाणी इ. हे तुमच्या शरीराला अति उष्णतेपासून किंवा अति थंडीपासून वाचवेल.

♦ जर जीव दुसऱ्या ग्रहावर आढळले तर तुम्ही त्यांच्याशी संवाद कसा साधाल? तुम्ही त्यांना तुमच्याबद्दल आणि पृथ्वीवरील जीवनाबद्दल काय सांगाल? तुमचे जीवन त्यांच्यासारखेच असेल की त्यांच्यापेक्षा वेगळे?

♦ जर तुम्हाला नवीन ग्रह सापडला तर तो कसा असेल? कल्पना करा आणि त्याचे चित्र काढा. तेथे जिवंत वस्तू कशा दिसतील? पक्षी, मधमाश्या आणि कीटक असतील का? तेथे प्राणी कसे हलतील आणि खातील?

♦ तुमच्या स्थानिक तारांगणात शो पहा. तिथे तुम्हाला इतर ग्रहांवरील जीवसृष्टीच्या शोधाबद्दल काही प्रदर्शन किंवा कार्यक्रम नक्कीच पाहायला मिळतील.

